

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അരൺയകാണ്യേ

॥ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

ലക്ഷ്മണേന ഹേമന്തർതോർവർണനം ഭരതസ്യ പ്രശംസനം
ശ്രീരാമസ്യ ലക്ഷ്മണേന സീതയാ ച സഹ ഗോദാവർയാം
സ്നാനം

വസതസ്തസ്യ തു സുഖം
രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ |
ശരദ്യപായേ ഹേമന്ത -
ഋതുരിഷ്ടഃ പ്രവർത്ത || 3.16.1 ||

സ കദാചിത് പ്രഭാതായാം
ശർവർയാം രഘുനന്ദനഃ |
പ്രയയാവദിഷേകാർഥം
രമ്യം ഗോദാവരീം നദീം || 3.16.2 ||

പ്രഹ്ലഃ കലശഹസ്തസ്തു
സീതയാ സഹ വീര്യവാൻ |
പൃഷ്ഠത്തോഽനുവ്രജൻ ഭാതാ
സൗമിത്രിരിദമബ്രവീത് || 3.16.3 ||

അയം സ കാലഃ സമ്പ്രാപ്തഃ
പ്രിയോ യസ്തേ പ്രിയംവദ |

അലങ്കൃത ഇവാഭാതി

യേന സംവത്സരഃ ശുഭഃ || 3.16.4 ||

നീഹാരപരുഷോ ലോകഃ

പൃഥിവീ സസ്യമാലിനീ |

ജലാൻയനുപഭോഗ്യാനി

സുഭഗോ ഹവ്യവാഹനഃ || 3.16.5 ||

നവാഗ്രയണപൂജാഭി -

രഭ്യർച്യ പിതൃദേവതാഃ |

കൃതാഗ്രയണകാഃ കാലേ

സന്തോ വിഗതകൽമഷാഃ || 3.16.6 ||

പ്രാജ്യകാമാ ജനപദാഃ

സമ്പന്നതരഗോരസാഃ |

വിചരന്തി മഹീപാലാ

യാത്രാർഥം വിജിഗീഷവഃ || 3.16.7 ||

സേവമാനേ ദൃഢം സൂര്യേ

ദിശമന്തകസേവിതാം |

വിഹീനതിലകേവ സ്ത്രീ

നോത്തരാ ദിക് പ്രകാശതേ || 3.16.8 ||

പ്രകൃത്യാ ഹിമകോശാഢ്യോ

ദൂരസൂര്യശ്ച സാമ്പ്രതം |

യഥാർഥനാമാ സുവൃക്തം

ഹിമവാൻ ഹിമവാൻ ഗിരിഃ || 3.16.9 ||

അത്യന്തസുഖസഞ്ചാരാ

മധ്യാഹ്നേ സ്പർശതഃ സുഖാഃ |

ദിവസാഃ സുഭഗാദിത്യാ -

ശ്ചായാസലിലദുർഭഗാഃ || 3.16.10 ||

മൃദുസൂർയാഃ സുനീഹാരാഃ

പടുശീതാഃ സമാരുതാഃ |

ശൂന്യാരൺയാ ഹിമധൃസ്താ

ദിവസാ ഭാന്തി സാമ്പ്രതം || 3.16.11 ||

നിവൃത്താകാശശയനാഃ

പുഷ്യനീതാ ഹിമാരുണാഃ |

ശീതവൃദ്ധതരായാമാ -

സ്ത്രിയാമാ യാന്തി സാമ്പ്രതം || 3.16.12 ||

രവിസങ്ക്രാന്തസൗഭാഗ്യ -

സ്തുഷാരാരുണമണ്ഡലഃ |

നിഃശ്വാസാന്ധ ഇവാദർശ -

ശ്ചന്ദ്രമാ ന പ്രകാശതേ || 3.16.13 ||

ജ്യോത്സ്നാ തുഷാരമലിനാ

പൗർണമാസ്യാം ന രാജതേ |

സീതേവ ചാതപശ്യാമാ

ലക്ഷ്യതേ ന ച ശോഭതേ || 3.16.14 ||

പ്രകൃത്യാ ശീതലസ്പർശോ

ഹിമവിദ്ധശ്ച സാമ്പ്രതം |

പ്രവാതി പശ്ചിമോ വായുഃ

കാലേ ദ്വിഗുണശീതലഃ || 3.16.15 ||

ബാഷ്പച്ഛന്നായരൺയാനി

യവഗോധുമവന്തി ച |

ശോഭനേന്ദ്രദൃദിതേ സൂര്യേ

നദദ്ഭിഃ ക്രൗഞ്ചസാരസൈഃ || 3.16.16 ||

ഖർജൂരപുഷ്പാകൃതിഭിഃ

ശിരോഭിഃ പൂർണതണ്ഡുലൈഃ |

ശോഭനേ കിഞ്ചിദാലംബാഃ

ശാലയഃ കനകപ്രഭാഃ || 3.16.17 ||

മയൂഖൈരുപസർപദ്ഭി -

ർഹിമനീഹാരസംവൃതൈഃ |

ദൂരമഭ്യുദിതഃ സൂര്യഃ

ശശാങ്ക ഇവ ലക്ഷ്യതേ || 3.16.18 ||

ആഗ്രാഹ്യവീര്യഃ പൂർവാഹ്ണേ

മധ്യാഹ്ണേ സ്പർശതഃ സുഖഃ |

സംരക്തഃ കിഞ്ചിദാപാണ്ഡു -

രാതപഃ ശോഭതേ ക്ഷിതൗ || 3.16.19 ||

അവശ്യായനിപാതേന

കിഞ്ചിത്പ്രക്ലിന്നശാദ്വലാ |

വനാനാം ശോഭതേ ഭൂമി -

ർനിവിഷ്ടതരുണാതപാ || 3.16.20 ||

സ്പൃശൻ സുവിപുലം ശീത -

മുദകം ദ്വിരദഃ സുഖം |

അത്യന്തതൃഷ്ണിതോ വന്യഃ

പ്രതിസംഹരതേ കരം || 3.16.21 ||

ഏതേ ഹി സമുപാസീനാ

വിഹഗാ ജലചാരിണഃ |

നാവഗാഹന്തി സലില -

മപ്രഗൽഭാ ഇവാഹവം || 3.16.22 ||

അവശ്യായതമോനദ്ധാ

നീഹാരതമസാവൃതാഃ |

പ്രസുപ്താ ഇവ ലക്ഷ്യന്തേ

വിപുഷ്പാ വനരാജയഃ || 3.16.23 ||

ബാഷ്പസംഹരണസലിലാ

രുതവിജേന്തയസാരസാഃ |

ഹിമാർദ്രവാലുകൈസ്തീരൈഃ

സരിതോ ഭാന്തി സാമ്പ്രതം || 3.16.24 ||

തുഷാരപതനാച്ചൈവ

മൃദുത്വാദ് ഭാസ്കരസ്യ ച |

ശൈത്യാദഗാഗ്രസ്ഥമപി

പ്രായേണ രസവജ്ജലം || 3.16.25 ||

ജരാജർജരിതൈഃ പത്രൈഃ

ശീർണകേസരകർണികൈഃ |

നാലശേഷാ ഹിമധുസ്താ

ന ഭാന്തി കമലാകരാഃ || 3.16.26 ||

അസ്മിംസ്തു പുരുഷവ്യാഘ്ര

കാലേ ദുഃഖസമൻവിതഃ |

തപശ്ചരതി ധർമാത്മാ

ത്വദ്ഭക്ത്യാ ഭരതഃ പുരേ || 3.16.27 ||

ത്യക്ത്വാ രാജ്യം ച മാനം ച

ഭോഗാംശ്ച വിവിധാൻ ബഹുൻ |

തപസ്വീ നിയതാഹാരഃ

ശേതേ ശീതേ മഹീതലേ || 3.16.28 ||

സോഽപി വേലാമിമാം നൂന -

മഭിഷേകാർഥമുദ്യതഃ |

വൃതഃ പ്രകൃതിഭിർനിത്യം

പ്രയാതി സരയുഃ നദീം || 3.16.29 ||

അത്യന്തസുഖസംവൃദ്ധഃ

സുകുമാരോ ഹിമാർദിതഃ |

കഥം ത്വപരരാത്രേഷു

സരയുമവഗാഹതേ || 3.16.30 ||

പദ്മപത്രക്ഷണഃ ശ്യാമഃ

ശ്രീമാൻ നിരുദരോ മഹാൻ |

ധർമജ്ഞഃ സത്യവാദീ ച

ഹ്രീനിഷേവോ ജിതേന്ദ്രിയഃ || 3.16.31 ||

പ്രിയാഭിഭാഷീ മധുരോ

ദീർഘബാഹുരരിന്ദമഃ |

സന്ത്യജ്യ വിവിധാൻ സൗഖ്യാ -

നാർയം സർവാത്മനാശ്രിതഃ || 3.16.32 ||

ജിതഃ സ്വർഗസ്തവ ഭ്രാത്രോ

ഭരതേന മഹാത്മനാ |

വനസ്ഥമപി താപസ്യേ

യസ്ത്വാമനുവിധീയതേ || 3.16.33 ||

ന പിത്ര്യമനുവർത്തന്തേ

മാതൃകം ദ്വിപദാ ഇതി |

ഖ്യാതോ ലോകപ്രവാദോഽയം
ഭരതേനാനയമാ കൃതഃ || 3.16.34 ||

ഭർതാ ദശരഥോ യസ്യഃ
സാധുശ്ച ഭരതഃ സുതഃ |
കഥം നു സാംബാ കൈകേയീ
താദൃശീ ക്രൂരദർശിനീ || 3.16.35 ||

ഇത്യേവം ലക്ഷ്മണേ വാക്യം
സ്നേഹാദ് വദതി ധാർമികേ |
പരിവാദം ജനന്യാസ്ത -
മസഹൻ രാഘവോഽബ്രവീത് || 3.16.36 ||

ന ത്വേംബാ മധ്യമാ താത
ഗർഹിതവ്യാ കദാചന |
താമേവേക്ഷ്യാകുനാമസ്യ
ഭരതസ്യ കഥാം കൂരു || 3.16.37 ||

നിശ്ചിതൈവ ഹി മേ ബുദ്ധി -
ർവനവാസേ ദൃഢവ്രതാ |
ഭരതസ്നേഹസന്തപ്താ
ബാലിശീക്രിയതേ പുനഃ || 3.16.38 ||

സംസ്മരാമ്യസ്യ വാക്യാനി
പ്രിയാണി മധുരാണി ച |
ഹൃദ്യാന്യമൃതകൽപാനി
മനഃപ്രഹ്ലാദനാനി ച || 3.16.39 ||

കദാ ഹൃഹം സമേഷ്വാമി
ഭരതേന മഹാത്മനാ |

ശത്രുഘ്നേന ച വീരേണ
 ത്വയാ ച രഘുനന്ദന || 3.16.40 ||

ഇത്യേവം വിലപംസ്തത്ര
 പ്രാപ്യ ഗോദാവരീം നദീം |
 ചക്രേഭിഷേകം കാകുത്സ്ഥഃ
 സാനുജഃ സഹ സീതയാ || 3.16.41 ||

തർപയിത്വാമ സലിലൈ -
 സ്തൈഃ പിതൃൻ ദൈവതാനപി |
 സ്തുവന്തി സ്ഥോദിതം സൂര്യ
 ദേവതാശ്ച തമാനഘാഃ || 3.16.42 ||

കൃതാഭിഷേകഃ സ രരാജ രാമഃ
 സീതാദ്വിതീയഃ സഹ ലക്ഷ്മണേന |
 കൃതാഭിഷേകസ്ത്വഗരാജപുത്ര്യാ
 രുദ്രഃ സനന്ദിർഭഗവാനിവേശഃ || 3.16.43 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അരൺയകാണധ ഷോഡശഃ സർഗഃ ||